

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeingskansliet.se

Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välstånd, SOU 2024:29 och Fler möjligheter till ökat välstånd, SOU 2025:96

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet anser att kommissionens genomgående intention att förenkla regelverk, att tidigt samla in alla aspekter och underlag, att fastställa tidsplaner och att ensa hantering och bedömning av ärenden är positiv.

De förslag som presenteras har, i linje med direktivet, ett fokus på ökad produktivitet för i första hand näringslivet och att öka samhällsnyttan. Det framhålls till exempel att dagens miljö kvalitetsmål och miljöprövning inte väger in värdet av tillväxt eller ökad produktivitet i tillräcklig grad och därmed hämmas ökad samlad samhällsnytta, produktivitet och välstånd. Riksantikvarieämbetet anser att kommissionen ger uttryck för en alltför snäv tolkning av begreppet samhällsnytta. Vi tolkar samhällsnytta som något som är nyttigt för olika aspekter av samhällets utveckling. Inte enbart ur ekonomisk synvinkel utan i ett bredare perspektiv där alla hållbarhetsdimensioner – ekonomisk, social och miljömässig – ingår och där kulturmiljön utgör en del.

Riksantikvarieämbetet anser således att ett hållbart samhällsbyggande är av stor betydelse för samhällsnyttan. I flera av kommissionens förslag finns ett fokus på nybyggande, endast ett kapitel (kap. 10 i slutbetänkandet) lyfter förslag som ska främja ett bättre nyttjande av den befintliga bostadsbebyggelsen. Riksantikvarieämbetet vill framhålla betydelsen av att underlätta en omställning till cirkulär ekonomi i byggsektorn, och då i första hand återbruk av befintliga byggnader, vilket även poängteras i Boverkets regeringsuppdrag att främja cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn.¹ Hållbarhetsaspekterna borde lyftas tydligare, till exempel i slutbetänkandets kapitel 8 Klimat och industripolitik.

Kulturmiljön utgör många gånger en samhällsekonomisk resurs.² Kulturhistoriska och estetiska värden har betydelse för en positiv samhällsutveckling och för goda livsmiljöer

¹ Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, Boverket, Rapport 2024:26.

² Metodhandledning i samhällsekonomisk konsekvensanalys, (2021) Riksantikvarieämbetet, [FULLTEXT01.pdf](#); Räkna med kulturarvet, (2023) Riksantikvarieämbetet [Räkna med kulturarvet – hållbarhet och klimat](#)

vilket framhålls i politiken för gestaltad livsmiljö, miljömålet god bebyggd miljö, de nationella kulturmiljömålen samt i regeringens strategi *Ny strategi för levande och trygga städer*.³ I politiken för gestaltad livsmiljö ges kulturhistoriska och estetiska perspektiv en avgörande betydelse för genomförandet av politikens mål och ett av delmålen framhåller vikten av att "[H]ållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden".⁴ Riksantikvarieämbetet anser att flera av de förslag som presenteras i utredningen inte tillräckligt utgår från dessa politiska mål. De konsekvensanalyser som redovisas fokuserar nu främst på ekonomiska effekter för olika aktörer och inte hur allmänna intressen påverkas.

Riksantikvarieämbetet tillstyrker förslagen om

- att regelverk följs upp och utvärderas men anser att tidsramarna inte bör vara fasta, delbetänkandet 5.6.5
- ökad samordning av statens arbete med regelförenklingar och utvärderingar av genomförda regelverk, delbetänkandet 6.3.1
- samarbeten mellan lärosäten och näringsliv, men förslaget bör även inkludera andra samhällsaktörer slutbetänkande 4.4.1
- att prioritera interoperabilitetsreformer, slutbetänkandet 4.4.2
- ge PRV ett utökat ansvar att informera om upphovsrättsliga frågor, slutbetänkandet 4.4.3

Riksantikvarieämbetet avstyrker förslagen om

- utredning om en ny plan- och bygglagstiftning, delbetänkandet 6.3.2
- införande av ventil i miljöbalken för riksintressen, delbetänkandet 6.3.2
- bygglovsbefrielse av typgodkända småhus, delbetänkandet 7.4.2
- åtgärder för att underlätta standardiserat och modulärt byggande, delbetänkandet 7.4.1.1
- att regeringen bör undvika att lämna samverkansuppdrag, slutbetänkandet 14.3.4.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet redovisar här synpunkter endast på det delar av betänkandet som har bedömts vara relevanta för myndighetens ansvarsområde att bevara, använda och utveckla kulturarvet.

Delbetänkandet Goda möjligheter till ökat välbefinnande, SOU 2024:29

5. Regelförenklingar

Riksantikvarieämbetet delar kommissionens bedömningar gällande ökad samordning av statens arbete med regelförenklingar samt konsekvensbedömningar och utvärderingar av

³ Regeringens skrivelse 2024/25:96 *Ny strategi för levande och trygga städer*, s. 7ff

⁴ Politik för gestaltad livsmiljö, prop 2017/18:110.

genomförda regelverk. Det är rimligt att konsekvenserna av regelverk och föreskrifter analyseras.

5.6.5

Riksantikvarieämbetet tillstyrker att regelverk följs upp och utvärderas men de tidsramar som anges, tre år för uppdatering av konsekvensutredningar respektive fem för utvärdering av nya lagar och förordningar, bör anpassas efter förändringarnas karaktär. I vissa fall kan det ta längre tid att se vilka effekter som uppstår och en utvärdering i ett för tidigt skede riskerar att leda till onödigt arbete. Riksantikvarieämbetet vill framhålla att påverkan på allmänna intressen, till exempel kulturmiljö, måste integreras i dessa utvärderingar.

5.6.9

Riksantikvarieämbetet anser att förslaget att utnyttja möjligheten till undantag och flexibilitet i tillämpningen av EU-lagstiftning är bra och kan ha positiva effekter för kulturmiljön när det gäller EU:s vattendirektiv och Energiprestandadirektivet. Vad gäller vattendirektivet har Sverige använt denna möjlighet i väsentligt mindre omfattning än andra EU-länder, förutom vad gäller elvattenkraften. Riksantikvarieämbetet har utarbetat kriterier för bedömning av kulturmiljö vid tillämpning av sådana undantag, i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten.⁵

Enligt det omarbetade Energiprestandadirektivet får byggnader med kulturvärden inte längre helt undantas då minimikrav avseende energiprestanda fastställs, men kraven får anpassas för byggnader med officiellt skydd på nationell, regional eller lokal nivå så att de inte medföra oacceptabla förändringar av dessa byggnaders särdrag eller utseende.

Riksantikvarieämbetet har en nära dialog med Boverket om implementeringen av direktivet. Den gemensamma bedömningen är att en byggnad med kulturvärden, där varsamma åtgärder genomförts för att förbättra energiprestandan och där inte fler möjliga åtgärder finns att genomföra, uppfyller egenskaperna för nollutsläppsbyggnad enligt direktivet. Lagkraven om varsamhet och förbud mot förvanskning går före krav på energieffektivisering.⁶

6. Tillståndsprocesser

6.3.1

Riksantikvarieämbetet har inget att invända mot att tillståndsprocesser kortas och samordnas men vill framhålla vikten av att allmänna intressen, som kulturmiljöer och kulturvärden, hanteras i dessa processer. Till exempel att de krav på varsamhet och förbud mot förvanskning som plan- och bygglagen ställer samt kulturmiljölagens regleringar följs. Riksantikvarieämbetet har i sitt yttrande över en ordnad prövning av havsbaserad vindkraft

⁵ [Vägledning för bedömning av kulturmiljö vid kraftigt modifierat vatten \(KMOV\)](#).

⁶ Yttrande över tre rapporter från Boverket om genomförandet av direktivet om byggnaders energiprestanda, dnr RAÄ-2025-1177.

(dir. 2023:61) bedömt att detta kan vara positivt under förutsättning att det finns en part som kan företräda kulturmiljöns intressen i systemets samtliga steg så att intresset inte förbises.⁷

Till skillnad från kommissionen anser Riksantikvarieämbetet att miljöprövningsprocessen som värnar andra intressen än ekonomiska är angelägna att slå vakt om. I sina yttrande över promemorian *En ny miljöprövningsmyndighet* och över betänkandet *En ny samlad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess*, SOU 2024:98 har Riksantikvarieämbetet framhållit att kulturmiljö är en del av miljöbalkens miljöbegrepp och lyft behovet av att allmänintresset kulturmiljö företräds i dessa sammanhang.⁸

Riksantikvarieämbetet delar kommissionens bedömning att prövningsmyndigheter ska kunna upprätta en tidsplan för ärendet om den sökande så önskar. Det bör dock understrykas att fasta tidsfrister inte överensstämmer med kulturmiljölagens (1988:950) regleringar.⁹

Kommissionen skriver att en sammanhållen ordning baserad på en samlad samhällsekonomisk analys för den nationella fysiska planeringen ökar möjligheterna att väga olika intressen mot varandra. Riksantikvarieämbetet har i olika sammanhang, bland annat i samband med havsplaneringen och i arbetet med Miljömålsrådets Ramverk för nationell planering, lyft den nationella planeringsnivåns utmaningar och behovet av att förtydliga vad en nationell planering ska eller inte ska lösa ut för frågor. Till exempel om det ska vara en styrande eller mer indikerande planering som kan underlätta fortsatta planerings- och prövningsprocesser på en regional och kommunal nivå. Behovet är även stort av att analysera och belysa nationella myndigheters förutsättningar och mandat att agera på en nationell planeringsnivå och deras förmåga att leverera in likvärdiga underlag till en sådan planeringsnivå.

En nationell planering ses i flera sammanhang som en lösning för att påskynda energiomställningen. Nuvarande planeringssystem och gällande regelverk i syfte att främja en hållbar utveckling innehåller samtidigt aspekter som är viktiga att både värna och ytterligare analysera inför eventuella förändringar. Förenklade och snabbare tillståndsprövningsprocesser skulle innebära flera utmaningar för sakintresset kulturmiljö. Vi har därför lyft vikten av att analysera hur sakintresset kulturmiljö kan värnas och hanteras i en planering som inrymmer tidiga intresseavvägningar och att det saknas ändamålsenliga underlag för kulturmiljö, att använda för en nationell planeringsnivå.

6.3.2

Riksantikvarieämbetet avstyrker förslaget om att regeringen bör tillsätta en utredning om en

⁷ Yttrande över betänkandet *Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem* (SOU 2024:89), dnr RAÄ-2025-83.

⁸ Yttrande över promemorian *En ny miljöprövningsmyndighet*, dnr. RAÄ-2025-933 och över *En ny samlad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess*, SOU 2024:98, dnr RAÄ-2025-2757.

⁹ Se även yttrande över Promemoria – *Genomförande av bestämmelser i förnybardirektiv* om tillståndsförfaranden för förnybar energi (KN2025/00895) dnr. RAÄ-2025-1394.

ny planlagstiftning och att en så kallad ventil ska införas i miljöbalken. Den 1 december 2025 trädde tämligen omfattande förändringar av framför allt plan- och bygglagens 9 kap. i kraft. Ändringarna innebär att flera åtgärder kan utföras utan bygglov och syftar till att underlätta bostadsbyggandet och att öka fastighetsägarens bestämmanderätt över den egna fastigheten. De förslag som presenteras här har samma syfte och i vissa fall snarlik innebörd som de nyss beslutade författningsändringarna. Innan dessa förändringar har utvärderats är det inte lämpligt att starta en utredning, anser Riksantikvarieämbetet. Ur kulturmiljösynpunkt har Riksantikvarieämbetet tidigare kunnat konstatera att befintlig lagstiftning, i form av bland annat att kulturmiljölagen, plan- och bygglagen och miljöbalken, är tillräcklig för att tillgodose kulturvärden, men att det finns brister när det gäller tillämpningen och hur regelverket efterlevs.¹⁰

Riksantikvarieämbetet avstyrker även att en ventil införs i miljöbalken för att angelägna allmänna intressen ska vägas mot varandra. Ett liknande förslag presenterades i Riksstyrelsens utredningens betänkande *Planering och beslut för hållbar utveckling* (SOU 2015:99). Riksantikvarieämbetet var då kritisk till förslaget bland annat med hänvisning till att det var oklart vilken verkan en sådan ventil skulle ha samt att förslaget riskerade att försvaga översiktsplanens funktion att redovisa hur kommunen och staten kommit överens om mark- och vattenanvändning.¹¹ Då förslaget inte heller nu redovisas tydligt kvarstår Riksantikvarieämbetets tidigare synpunkter.

Riksantikvarieämbetet ställer sig frågande till skrivningar om att aktuella regelverk inte tar tillräcklig hänsyn till avvägningar. När det gäller riksintressen enligt miljöbalken ska dessa avvägningar göras i samband med att anspråket formuleras. Kommissionen anger vidare att antalet riksintressen ökar. När det gäller riksintressen för kulturmiljövården har de under senare tid minskat i antal så ökningen är inte generell.¹² Riksantikvarieämbetet vill i sammanhanget även framhålla att ett riksintresseanspråk inte innebär ett hinder för utveckling. Att ta tillvara kulturmiljövårdens riksintressen handlar dels om att utnyttja värdenas potential för en hållbar samhällsplanering, dels om att förhindra att värdena påtagligt skadas. B

åda dessa delar bör tas om hand i tidiga planeringsinsatser.¹³

¹⁰ *Kulturhistoriska värden i plan- och byggprocesser* (2020) Riksantikvarieämbetet s. 19ff & 76ff [Kulturhistoriska-värden-i-plan-och-byggprocesser.pdf](#).

¹¹ Yttrande, Riksstyrelsens utredningens betänkande *Planering och beslut för hållbar utveckling*, SOU 2015:99, 2017-02-27, dnr. 1.1.4-5676-2016.

¹² [Uppdrag om omprövning av vissa riksintressen för kulturmiljövården 2022 -Riksantikvarieämbetet](#). Sedan uppdraget redovisat har ytterlige riksintressen omprövats vilket framgår av Riksantikvarieämbetets interna register som uppdateras kontinuerligt.

¹³ *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken* (2014) Riksantikvarieämbetet [Riksintressehandboken](#).

7. Bostäder och byggande

Kommissionen presenterar ett stort antal bedömningar och förslag som syftar till att åstadkomma ett mer samhällsekonomiskt effektivt och enklare bostadsbyggande bland annat genom att öka tillgången på byggbar mark. Förslagen presenteras tämligen kortfattat och föreslås utredas vidare. Det är därför svårt att ta ställning till dem men Riksantikvarieämbetet vill ändå kommentera några av förslagen.

Riksantikvarieämbetet noterar att det på några ställen framhålls att regelförenklingar och fastställda tidsgränser inte får leda till att viktiga samhällsmål inom miljö inte nås eller att allmänna intressen skadas. Utredningen fastställer också att det är rimligt att bostadsbebyggelse stoppas där den kan skada viktiga nationella intressen. Det sägs dock ingenting om hur detta ska säkerställas.

7.2.2

Kommissionen framför att statens perspektiv ofta kommer in för sent, till exempel i samband med att ett ärende överklagas. Riksantikvarieämbetet överklagar ytterst sällan beslut men ombeds ibland att yttra sig till domstol eller regering. Erfarenheten av dessa ärenden är att de synpunkter som Riksantikvarieämbetet framför i sina yttranden inte är nya synpunkter utan sådana som har framförts tidigare i processen, men som inte har beaktats.

Riksantikvarieämbetet vill också framhålla att myndighetens uppdrag enligt instruktionen är att ansvara för frågor om kulturarvet – kulturlandskap, kulturmiljöer, kulturföremål och museer – och således inte att göra avvägningar mot andra intressen.¹⁴

7.4.2

Riksantikvarieämbetet delar kommissionens bedömning att det är väsentligt att säkerställa att byggregler tolkas och används på samma sätt i alla kommuner över hela landet.

Riksantikvarieämbetet avstyrker förslagen att bygglovsfria typsmåhus på tomter avsedda för bostadsändamål samt att mark som fastighetsbildats med syftet bostadsändamål som regel bör få bebyggas även utan en detaljplan. Hur och om detta ska hanteras i förhållande till plan- och bygglagens krav på att tillgodose kulturvärden som allmänintresse, bestämmelserna om varsamhet och god helhetsverkan samt förbud mot förvanskning redovisas inte.

Riksantikvarieämbetet avstyrker även förslaget om generell bygglovsbefrielse för utvändiga ändringar av fasad, fönster, tak, solceller. Genom de förändringar av plan- och bygglagen som infördes 1 december 2025 har flera åtgärder blivit bygglovsbefriade.

Riksantikvarieämbetet kan konstatera att lagstiftaren genom att undanta särskilt värdefulla områden för bygglovsbefrielse har bedömt att helt generell lovbeFrielse skulle leda till negativa konsekvenser för kulturvärden.

¹⁴ [Förordning \(2014:1585\) med instruktion för Riksantikvarieämbetet | Sveriges riksdag](#)

7.4.6

Kommissionen bedömer att kommunernas möjlighet att ”ha åsikter” om gestaltning bör begränsas. Övergripande gestaltningsprogram är ofta väsentliga vid utveckling av känsliga områden. Riksantikvarieämbetet vänder sig mot beskrivningen att gestaltning handlar om ”tycke och smak” och vill framhålla att det finns ett brett fält av professionell sakkunskap av olika slag: arkitekter, antikvarier och konstnärer som utifrån sin profession är skolade i att förstå och gestalta miljöer och platser. Det är vidare oklart vad kommissionen menar med ”vanligt bostadsbyggnadsprojekt” och att kommunen inte ska kunna styra gestaltningen i ”vanliga” projekt. I linje med flera politiska mål vill Riksantikvarieämbetet framhålla vikten av kvalitet i utformandet av alla miljöer och riskerna med att betrakta vissa projekt som vanliga medan andra är något annat (något finare?) Det är inget självändamål med detaljerade regleringar men Boverkets vägledning i PBL Kunskapsbanken gällande denna fråga anser Riksantikvarieämbetet vara tillräcklig.¹⁵

7.4.8

Kommissionen lyfter vikten av att alla synpunkter kommer fram i tidiga skeden och inte dyker upp senare i plan- eller byggprocessen. Riksantikvarieämbetet anser att detta är bra och att kulturmiljösektorn länge framfört vikten av att alla aspekter tas in i inledningen av en plan- eller byggprocess. Det förutsätter dock att alla underlag verkligen tas fram från start. För att kunna beställa rätt underlag, till exempel en antikvarisk konsekvensanalys, i ett tidigt skede krävs att byggföretag och kommuner har kunskap att beställa rätt underlag. I dag saknar många kommuner antikvarisk kompetens.¹⁶

7.4.9

Kommissionens text är otydlig kring vad som avses med att myndigheterna ska engagera sig tidigare i processen och tillhandahålla bedömningar. Att till exempel alla detaljplaner ska granskas av myndigheter är inte rimligt.

7.4.11

Det föreslås även att standardiserat och modulärt byggande ska underlättas. Riksantikvarieämbetet avstyrker dessa förslag då det synes vara svårt att förena med kraven på hänsyn och god helhetsverkan som bland annat utgår från den specifika platsens karaktär och kulturvärden. Förslaget är därmed inte förenligt med gällande politiska mål om inte hänsyn till omgivningen och dess förutsättningar får vara styrande. I yttrandet över utredningen *Bygg och bo till lägre kostnad*, SOU 2020:75, som bland annat handlade om industriellt byggande, avstyrkte Riksantikvarieämbetet förslaget bland annat med hänvisning till de nationella kulturmiljömålen, miljömålet God bebyggd miljö, Agenda 2030 samt

¹⁵ [Allmänna intressen och krav vid gestaltning i detaljplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

¹⁶ Boverket (2025). Miljömålsenkäten. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationell-planering/nationella-mal-for-planering/miljomalsarbete/god-bebyggd-miljo/miljomalsenkaten/>.

politiken för gestaltad livsmiljö. Riksantikvarieämbetet håller fast vid detta ställningstagande.

Slutbetänkande, Fler möjligheter till ökat välstånd, SOU 2025:96

4. Digitalisering och AI

Riksantikvarieämbetet välkomnar förslaget att prioritera interoperabilitetsreformer. Det ger möjlighet att öka nyttan av det digitaliserade kulturarvet samt stärka Sveriges roll i framväxten av ett europeiskt datautrymme för kulturarv.

4.3.6.

De finansieringsproblem av gemensamma digitaliseringsinsatser som kommissionen lyfter är särskilt tydliga inom kulturarvsområdet. Riksantikvarieämbetet stöder därför förslaget att stärka samarbeten mellan akademien och övriga samhället för att långsiktigt kunna samfinansiera utvecklingsinsatser som ger samhällsnytta.

4.4.1

Kulturarvsinstitutionerna vill ofta bidra med data som kan användas i samhällsutvecklingen men saknar resurser. Därför vill Riksantikvarieämbetet att förslaget om samarbeten mellan lärosäten och näringsliv även inkluderar samhällsaktörer som inte är företag.

4.4.2

Riksantikvarieämbetet stödjer förslagen och beskrivningen i avsnittet "Säkerställ tillgång till svenska data". Ett viktigt tillägg är den omfattande digitalisering av kulturarvet som pågår utanför Riksarkivet och Kungliga biblioteket samt befintliga infrastrukturer som K-samsök.¹⁷ Interoperabilitetsreformer kan stärka dessa decentraliserade insatser och öka möjligheten att utveckla nya produkter på befintliga data. Tillsammans med förslaget att stärka Kungliga bibliotekets AI-arbete kan detta ge fler möjligheter för innovation och tillväxt.

4.4.3

Riksantikvarieämbetet stödjer förslaget att ge PRV ett utökat ansvar att informera om upphovsrättsliga frågor. Kulturarvet innehåller stora mängder material, ofta med utslocknad upphovsrätt, som kan nyttiggöras genom digitalisering. Bristande kunskap hos institutionerna skapar dock osäkerhet och fel som detta förslag kan motverka.

8. Klimat och industripolitik

8.2.1.

Riksantikvarieämbetet kan konstatera att kommissionen inte tar upp klimatanpassning som en faktor i klimatomställningen. Det framhålls att beräkningarna av klimatförändringarnas negativa och positiva effekter på den globala ekonomin och produktivitetstillväxten är

¹⁷ [K-samsök -Riksantikvarieämbetet](#)

osäkra. För svenskt vidkommande bedömer kommissionen att klimatets påverkan på produktiviteten är liten, om än svårbedömd. När det gäller klimatets påverkan på kulturmiljön och kulturmiljöarbetet gör Riksantikvarieämbetet en annan bedömning med stöd av internationella och nationellt utredningar. Till exempel pekar FN-organet UNESCO ut klimatförändringar som det främsta hotet för Världsarven, dess värden och för samhällen som bevarar, använder och utvecklar dem.¹⁸ Riksantikvarieämbetets utredning "Förvaltning av kulturmiljöer i ett förändrat klimat" (2023), behandlar det svenska kulturmiljöarbetets utmaningar kopplat till klimatförändringar.¹⁹ Där konstateras att kulturpolitikens målsättning och miljömålets generationsmål kommer att påverkas av klimatförändringar på ett sätt som gör att de blir svåra att uppnå då kulturmiljöer riskerar att ställas inför utmaningar när det gäller förvaltningen eller av att gå förlorade. Riksantikvarieämbetet bedömer således att klimatförändringarna kommer att ha en större effekt för samhällsutvecklingen och för kulturmiljön än vad utredningen bedömer och att dessa faktorer borde ha hanterats utförligare än vad som nu är fallet och sättas i relation till deras påverkan på samhällsnyttan i ett vidare perspektiv.

9. Energiförsörjning

9.4.2

Kommissionen framför att krav som sätter restriktioner, till exempel mål om energieffektivisering bör undvikas. Det framhålls att energieffektivisering inte är ett mål utan ett medel, och därför endast bör användas endast om det är samhällsekonomiskt effektivt. Riksantikvarieämbetet vill återigen bredda perspektivet på samhällsnytta och menar att energieffektivisering av byggnadsbeståndet är en viktig insats för att uppnå klimatmålen och bör även fortsättningsvis betraktas som både ett mål och ett medel.

14. Administration i offentlig sektor

14.3.3

Kommissionen föreslår att detaljeringsgraden i myndigheternas föreskrifter bör minska och att ett antal myndigheter bör få i uppdrag att minska detaljeringsgraden i syfte att minska andra offentliga organisationers administration. Riksantikvarieämbetet bedömer att det inte är rättsligt möjligt för regeringen att meddela ett sådant uppdrag eftersom verkställighetsföreskrifter meddelas i enlighet med en särskild reglerad i förordning föreskriven ordning som redan idag ska utgå ifrån klart definierade behov. Myndigheterna ska se till att föreskrifterna är effektiva, sakliga och rimliga och ska följa upp dessas funktion kontinuerligt, om än att just det sistnämnda kräver omfattande resurser och sannolikt inte i varje fall uppfylls. De tidsintervall som kommissionen föreslår för uppföljning är orimligt korta. De är satta utan att beakta den varierande tid som det tar för regelverk att komma i

¹⁸ [Updated policy document on climate action for World Heritage - UNESCO Digital Library](#)

¹⁹ [Förvaltningen av kulturmiljöer i ett förändrat klimat; Uppföljning av klimatförändringar och kulturmiljö : 2025](#)

tillämpning, tid som kan behövas för myndigheter att följa upp och utreda ett sakligt underlag för att se hur föreskrifterna fungerar och om målen med dessa uppnås etc.

14.3.4

Kommissionen menar att specialisering och arbetsdelning, så kallade stuprör är mest effektivt och att samverkan bör begränsas till där det verkligen behövs. De föreslår därför att regeringen bör undvika att lämna samverkansuppdrag.

Riksantikvarieämbetet håller med om att samverkan inte är ett självändamål. Det är dock väsentligt att skilja på mer allmän samverkan utan tydligt syfte som inte skapar mervärde, och myndighetsuppdrag där samverkan kan leda till högre kvalitet, större genomslag för politiska mål och mera ändamålsenligt resultat eftersom olika aspekter kan brytas och behandlas på samma gång. Det förutsätter dock tydliga målsättningar och fastställda riktlinjer. I utredningens delbetänkande (5.6.8) framförs också att för mycket stuprörstänk och för smala perspektiv påverkar tillämpningen av regelverken negativt och att det är av största vikt att myndigheter ger tidiga besked och arbetar parallellt. Riksantikvarieämbetet anser att detta förutsätter en samverkan. När det gäller kulturmiljön hanteras den även av andra myndigheter än Riksantikvarieämbetet och det är därför angeläget med samverkan för att kulturmiljöerna ska hanteras i tidiga skeden.

Riksantikvarieämbetet ingår i flera samverkansuppdrag med andra myndigheter, till exempel Rådet för levande städer, Miljömålsrådet och Myndighetsnätverket för klimat. Denna samverkan är fruktbar och har utvecklat myndighetsgemensamma arbetssätt för att bland annat proaktivt stötta målgrupper, till exempel kommunerna men även för att undvika dubbelarbete och för att tidigt kunna identifiera och lösa motsättningar. En alltför smal genomlysning av en frågeställning i ett uppdrag kan leda till att effekterna av en regelförenkling inte nås på grund av senare tillståndprocesser enligt annan lagstiftning.

Sammanfattningsvis är det viktigt att diskussioner om regelförenklingar även beaktar långsiktiga effekter, såsom hur den byggda miljön påverkar människors hälsa och välbefinnande, för att undvika att kortvariga vinster leder till större samhällskostnader i framtiden.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Susanne Thedéen efter föredragning av utredaren Eva Dahlström Rittsél. Även överantikvarien Magnus Larsson, avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa, chefsjuristen Linda Stridsberg samt enhetschefen Emelie Ekström-Howard har varit med vid den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till:

alice.hallman@regeringskansliet.se

Kulturdepartementet; kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se